

**Національна академія наук України
Головна астрономічна обсерваторія**

ПРОТОКОЛ засідання Вченої ради ГАО

15.06.2021 р. № 7

м. Київ

Учену раду ГАО НАН України в складі 25 чоловік затверджено Постановою Бюро Відділення фізики і астрономії НАН України від 4 липня 2017 р. (протокол № 5) зі змінами, затвердженими Постановами Бюро Відділення фізики і астрономії НАН України від 18 грудня 2018 р. (протокол № 9) та 24 грудня 2019 р. (протокол № 10).

ПРИСУТНІ:

17 членів Ученої ради – акад. НАН України **Я.С. Яцків** (голова Вченої ради), к.ф.-м.н. **С.Г. Кравчук** (заступник голови Вченої ради), **О.О. Сободар** (т.в.о. ученого секретаря Ученої ради), чл.-кор. НАН України **Н.Г. Щукіна**, чл.-кор. НАН України **Р.І. Костик**, чл.-кор. НАН України **Л.С. Пілюгін**, чл.-кор. НАН України **І.Б. Вавилова**, д.ф.-м.н. **П.П. Берцик**, д.ф.-м.н. **Ж.М. Длугач**, д.ф.-м.н. **Я.В. Павленко**, к.ф.-м.н. **О.А. Велесь**, к.ф.-м.н. **П.Ф. Лазоренко**, к.ф.-м.н. **С.М. Осіпов**, к.т.н. **І.І. Синявський**, д.ф.-м.н. **Г.П. Міліневський**, к.ф.-м.н. **Б.О. Шахов**, д.ф.-м.н. **Ю.І. Федоров**.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Нагородження почесними грамотами.
2. Обговорення та рецензування відомчих тем (МЦАМЕД, РІ НАНУ, ІРЕ НАНУ) відповідно до запиту ВФА.
3. Різне.

1. СЛУХАЛИ: нагородження почесними грамотами.

Яцків Я.С.: Я вітаю Іващенко Юрія Миколайовича з нагородженням Почесною грамотою Президії НАН України та Центрального комітету профспілки працівників НАН України за наукові досягнення та дякую за популяризацію астрономічних досліджень. Ви робите велику справу для всієї української астрономії. Також інформую до відома, ми відновлюємо роботу в Андрушівській обсерваторії і всі, хто бажає долучитися до спостережень, особливо молоді науковці, прошу скористатися такою можливістю.

Іващенко Ю.М.: Шановні колеги, якось як один день промайнуло 20 років. Я хочу коротко зупинитися на результатах, які вдалося досягнути за ці роки в Андрушівській обсерваторії, адже успіх полягав у роботі людей. 2001—2003 рр. — фотометрія у Вільнюській системі – В. Андрук і Г. Бутенко спостерігали вибрані площадки в системі фільтрів Вільнюської обсерваторії, 2003—2004 рр.. — початок астрометричного огляду нових планет – найбільше слід виділити роботу Г. Ковальчука. У 2004—2005 рр. нові спостереження започаткував П. Корсун, з 2006 р. запрацював автоматизований комплекс. На сьогодні ми маємо понад 130 нумерованих комет, 72 комети отримали назви, у 2008 р. на базі Андрушівської обсерваторії почав працювати В. Саваневич, у 2009 р. запущено східний павільйон, на якому запрацював другий телескоп, 60 см, у 2014 р. запрацював 4-й інструмент, 75-см рефлектор, який повністю взяв на себе астрометрію комет та космічного сміття. У 2018 р. завершено спостереження на Цейс-600, нині він хоч і залишається в робочому стані, після досліджень групи Б. Жилиєва він не

використовується, інші інструменти нині досі активно використовуються, в основному для дослідження космічного сміття.

Найбільшим моїм розчаруванням є засвітленість неба, на яке скаржаться не тільки в нас. Зараз ми переживаємо другу кризу жанру, першу ми переживали, коли світ перейшов на нові камери, зараз же це руйнування астроклімату. Адже нам, на жаль, через дороговизну недоступні телескопи в Андах, та на інших спеціальних спостережних базах. Наша наука змінюється і відходить все далі від Землі, наша Сонячна систем вже майже досліджена.

УХВАЛИЛИ: Інформацію взяли до відома та викласти повідомлення на сайті ГАО НАН України.

2. СЛУХАЛИ: Обговорення та рецензування відомчих тем (МЦАМЕД, РІ НАНУ, ІРЕ НАНУ) відповідно до запиту ВФА НАН України.

Яцків Я.С.: Нам треба заслухати і дати рекомендації щодо затвердження відомчих тем ВФА. Хочу зауважити, що це не варто давати інститутам, а слід передавати на розгляд громадським науковим радам. Переходимо до обговорення.

Вавилова І.Б. виступила з рецензією на тему «Високочутливий огляд космічного радіовипромінювання північного неба на декаметрових хвилях» (кер. Коноваленко О.О., Радіоастрономічний інститут НАН України). Рецензент підтримала роботу та підтвердила, що тема заслуговує на виконання.

УХВАЛИЛИ Підтримати виконання теми «Високочутливий огляд космічного радіовипромінювання північного неба на декаметрових хвилях» (кер. Коноваленко О.О., Радіоастрономічний інститут НАН України).

Берцик П.П. прочитав рецензію на тему «Розробка і впровадження високоефективних елементів та систем радіотелескопів, прикладні аспекти радіоастрономії» (кер. Калініченко М. М., Радіоастрономічний інститут НАН України) Рецензент Іщенко М.В. підтримала роботу та підтвердила, що тема заслуговує на виконання.

УХВАЛИЛИ: Підтримати виконання теми «Розробка і впровадження високоефективних елементів та систем радіотелескопів, прикладні аспекти радіоастрономії» (кер. Калініченко М. М., Радіоастрономічний інститут НАН України).

Яцків Я.С.: Чи є у нас експерти щодо теми «Дослідження випромінювання молекул в позагалактичних, галактичних об'єктах і в атмосфері Землі методами наземної мікрохвильової спектроскопії для сучасних задач космології, астрофізики і аерології» (кер. Шульга В. М., Радіоастрономічний інститут НАН України)?

У обговоренні взяли участь **Вавилова І.Б., Берцик П.П., Яцків Я.С.**

УХВАЛИЛИ: У зв'язку з тим, що в ГАО відсутній можливий рецензент, відмовитись від рецензування теми «Дослідження випромінювання молекул в позагалактичних, галактичних об'єктах і в атмосфері Землі методами наземної мікрохвильової спектроскопії для сучасних задач космології, астрофізики і аерології» (кер. Шульга В. М., Радіоастрономічний інститут НАН України).

Яцків Я.С.: «Радіофізичні методи моніторингу стану довкілля та властивостей біологічних об'єктів» (кер. Іванов В.К., Інститут радіофізики та електроніки ім. О.Я.Усикова НАН України)

У обговоренні взяли участь **Синявський І.І., Берцик П.П.** (як рецензент), **Вавилова І.Б.**

УХВАЛИЛИ: Підтримати виконання теми загалом «Радіофізичні методи моніторингу стану довкілля та властивостей біологічних об'єктів» (кер. Іванов В.К., Інститут радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова НАН України), та висловити зауваження під час обговорення на затвердженні теми під час засідання ВФА НАН України.

Пілюгін Л.С. виступив з рецензією на тему «Комплексне дослідження міжзоряного середовища методами спектроскопії та фотометрії вибраних О-В зір» (кер. Бутенко Г.З., Бондар А.В., Міжнародний центр астрономічних та медико-екологічних досліджень НАН України). Рецензент підтримав роботу та підтвердив, що тема заслуговує на виконання.

УХВАЛИЛИ: Рекомендувати внесення теми «Комплексне дослідження міжзоряного середовища методами спектроскопії та фотометрії вибраних О-В зір» (кер. Бутенко Г.З., Бондар А. В., Міжнародний центр астрономічних та медико-екологічних досліджень НАН України) до відомчого плану.

Яцків Я.С.: «Астрономічні дослідження об'єктів міжнародних космічних місій та проектів. Спостереження за міжнародною програмою "Астрономія у Приельбруссі. 2021-2025 рр.."» (кер. Тарадій В.К., Бутенко Г.З., Міжнародний центр астрономічних та медико-екологічних досліджень НАН України)

Берцик П.П. прочитав рецензію (рецензент Зінченко І.А) на тему «Астрономічні дослідження об'єктів міжнародних космічних місій та проектів. Спостереження за міжнародною програмою "Астрономія у Приельбруссі. 2021-2025 рр.."» (кер. Тарадій В.К., Бутенко Г.З., Міжнародний центр астрономічних та медико-екологічних досліджень НАН України)

В обговоренні взяли участь **Годунова В.Г., Берцик П.П., Вавилова І.Б., Яцків Я.С., Велес О.А.**

УХВАЛИЛИ: Підтримати виконання теми загалом «Астрономічні дослідження об'єктів міжнародних космічних місій та проектів. Спостереження за міжнародною програмою "Астрономія у Приельбруссі. 2021-2025 рр.."» (кер. Тарадій В.К., Бутенко Г.З., Міжнародний центр астрономічних та медико-екологічних досліджень НАН України) та висловити зауваження під час обговорення на затвердженні теми під час засідання ВФА, а саме: змінити назву, конкретизувати виконавців по об'єктах.

3. СЛУХАЛИ:

Яцків Я.С. доповів про ситуацію з Лашком М.В., у якого закінчується контракт і про необхідність оголошення конкурсу на посаду наукового співробітника у відділі астрометрії та космічної геодинаміки.

УХВАЛИЛИ: оголосити конкурс на посаду наукового співробітника у Відділі астрометрії та космічної геодинаміки.

Яцків Я.С. проінформував про отримання доповідної записки від Жилиєва Б.Ю. про передачу ПША до лабораторії швидкоплинних процесів у зірках та підтримку цієї ідеї Щукіною Н.Г.

УХВАЛИЛИ: Взяти до відома, що існує підтримка від Щукіної Н.Г. цієї пропозиції та позитивно розглянути питання про передачу ПША до лабораторії швидкоплинних процесів у зірках за умови надання та успішного обговорення плану роботи ПША, представленим Жилиєвим Б.Ю., модернізації ПША та використання цього телескопа.

Яцків Я.С.:

Хочу проінформувати вас про окремі поточні справи у діяльності дирекції ГАО, які розглядалися на засіданні дирекції 10 червня та які викликали жваві дискусії. Я спеціально свій сьогоднішній виступ подаю у письмовій формі, оскільки мої слова деколи передаються спотворено.

Наприклад, при розгляді питання щодо розміщення працівників Обсерваторії у головному корпусі я запропонував не враховувати тих, хто, на мою думку, найближчим часом не буде відвідувати ГАО, серед яких назвав і А. Сухорукова. А на семінарі відділу фізики Сонця одним з учасників семінару цей мій приклад було подано у зовсім іншому тлумаченні.

Тепер по суті мова піде про майбутнє ГАО і пошуки шляхів розвитку Обсерваторії.

Перше запитання, яке пролунало на дирекції: «Чи маю я право, як директор, здійснювати ті чи інші кроки з реформування ГАО, якщо мій термін директорства скоро закінчиться?» Питання доречне, хоч і юридично нікчемне та неввічливе. Не спішіть, колеги. Скоро дочекається...

Як ви знаєте, я є досить відкритою людиною, і тому всі мої дії так чи інакше озвучені та узгоджуються з науковою спільнотою ГАО. Наведу приклади окремих акцій, які викликають занепокоєння чи невдоволення.

1. Інвест-договір з ТОВ «Фред-резортс» щодо передачі 7 га землі на території ГАО для створення науково-оздоровчого комплексу SPACE. Я підписав цей договір тільки після його обговорення та підтримки (шляхом голосування) більшості науковців ГАО. Виникає запитання щодо «плюсів» та «мінусів» цього договору, який поки не реалізується, оскільки у нас немає нового акта на право власності земельної ділянки (на розгляді в КМДА).

«Плюси» — сьогодні маємо відновлений паркан та 50% персоналу охоронної служби ГАО за рахунок інвестора. Майбутні «плюси» – можливості розвитку ГАО за рахунок інвестора.

«Мінуси» — невідомі наслідки майбутнього будівництва, підозри щодо можливих корупційних дій директора, скарги тощо.

Ще «плюси» (майбутнє) — у нас незабаром буде 90 млн грн від інвестора. Які наші плани на їх використання?

2. Інвест-договір з ТОВ «НБА», афілійованим з фірмою «Столиця-буд», на реконструкцію Будинку спостерігачів (БС), який перебуває в аварійному стані. План реконструкції та договір було оприлюднено. Договір поки що не підписано і не погоджено з Бюро Президії НАН України. Згідно з проектом договору один поверх (третій) належатиме ГАО; на ньому передбачено однокімнатні квартири для молодих науковців (загалом 550 м²). На засіданні дирекції я запропонував альтернативний варіант – не влаштовувати службове житло в БС (це зумовлено окремими проблемами з його функціонуванням у майбутньому), а отримати 550 м² житла безкоштовно в житлових будинках «Столиці-буд». Модель така: працює комісія з розподілу житла серед наукового

складу ГАО. Наприклад, науковець А отримує однокімнатну квартиру приблизно 55 м² і задоволений, підписує відповідне зобов'язання з дирекцією ГАО. Зобов'язання скоріше матиме статус «академічної доброчесності», а не правове. Науковець Б отримує однокімнатну квартиру і бажає мати 2-3 кімнатну квартиру. Тоді він за власний кошт (за узгодженою некомерційною ціною) здійснює купівлю додаткової площі.

Як завжди, є «плюси» та «мінуси» такої нової моделі. «Плюси» очевидні для окремих науковців ГАО, а «мінуси» — втрата нерухомості на території ГАО в БС. Що я заявив на дирекції: «Прошу дирекцію найближчим часом прийняти одне з можливих рішень, оскільки ми приступаємо (поки що) до ремонту БС. Питання «Чому?», «За які кошти?» і т.п. на даному етапі краще не обговорювати. Вважайте, що за мій рахунок і під мою відповідальність.

Але рішення нам потрібно прийняти найближчим часом. Тому прошу зав. наукових підрозділів та членів Вченої ради до 1 липня ц.р. обговорити це питання і висловитися про прийняття «Базового» чи «Альтернативного» варіанта.

3. Пошук інвестора на котельню ГАО. Це досить важке і неоднозначне питання. У 2020 р. дирекція не справилась з цим питанням і була вимушена шукати виходу зі ситуації, що склалася (а саме з подачі тепла до окремих житлових будинків на території ГАО). Маємо застаріле обладнання котельні, брак коштів та відсутність права подачі тепла ОСББ і тому вимушені шукати інвестора. Є дві пропозиції і вони так чи інакше пов'язані з передачею земельної ділянки навколо котельні. Це питання необхідно вирішити найближчим часом – не за горами опалювальний сезон.

4. Майбутнє корпусу точної механіки та оптики (КТМО). У сьогоднішньому стані – це деградація будівельних конструкцій та втрата корпусу через декілька років (дах, стіни, тощо). Пошук шляхів виходу зі ситуації: один з них — це участь у ВДНХ (Великому Дослідницькому Науковому Хабі) – зараз широко обговорюється як Президентський університет. Колись проінформую Вчену раду про цей проект і ми його обговоримо окремо.

Висновки (без надлишкової скромності).

1) Я намагаюсь робити все можливе (і навіть «неможливе») для збереження ГАО як провідної астрономічної установи. Відкрито і «незважаючи на окрему протидію з боку деякого з колег ГАО та деяких владних структур». В нас працює лінійка управління: директор – дирекція – вчена рада, збори наукового колективу, загальні збори ГАО. У кожного свої повноваження. Я готовий до обговорення та прийняття рішення з висвітлених вище питань на будь-якому рівні цієї лінійки. Наприклад, нами прийняті рішення щодо розподілу бюджетного фінансування у 2 півріччі 2021 р., ремонту АЗТ-2, перерозподілу виробничих приміщень тощо. Чекаю ініціатив!

2) У нас склалися добрі партнерські стосунки з фірмою «Столиця -буд.» і, на мою думку, ми маємо продовжувати з ними співпрацю. Є побоювання втрати значної частини території ГАО. Згоден. Але іншого виходу немає. У майбутньому, на мою думку, на території колишньої ГАО зберігатиметься за власне Обсерваторією ~15 га, житлово-господарським сектором (ОСББ та ін.) ~5 га та «Фред-резортс» 7 га. Питання №1 - зберігти у майбутньому нормальну роботу та взаємодію цих складових.

УХВАЛИЛИ: Інформацію взяти до відома.

Голова Вченої ради ГАО НАН України _____ акад. НАН України Я.С. Яцків,

В.о. ученого секретаря Ученої ради ГАО НАН України _____ О.О. СобоДАР